

Javaslat
a Lókúti Tankcsapda és Hosszú-árok földtani alapszelvény természeti
emlékként történő védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelési
tervéről

Az Igazgatóság álláspontja szerint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 22. § f) pontja alapján az alábbi terület védetté nyilvánítása javasolt:

Megye: *Veszprém*

Település: *Lókút,*

030/3 hrsz.-ból az

562150	207115
562167	207126
562185	207099
562185	207099
562197	207071
562178	207063
562167	207090
562150	207115

EOV koordináták által lehatárolt 0,1221 ha kiterjedésű,
valamint az

562215	206984
562234	206979
562220	206910
562222	206893
562220	206873
562213	206849

EOV koordináták, az

562213	206849
562194	206856

EOV koordináták között a földrészlet határa, és az

562194	206856
562200	206876
562202	206893
562200	206911
562215	206984

EOV koordináták által lehatárolt 0,2632 ha kiterjedésű rész,

030/14 hrsz.-ból az

562194	206856
562213	206849

EOV koordináták között a földrészlet határa, az

562234	206979
562220	206910
562222	206893
562220	206873

562213 206849

EOV koordináták, az

562213 206849

562194 206856

EOV koordináták között a földrészlet határa, és az

562194 206856

562200 206876

562202 206893

562200 206911

562215 206984

EOV koordináták által lehatárolt 0,2559 ha kiterjedésű rész,

összesen 0,6412 ha.

A Lókút keleti faluvégétől a földúton megközelíthető „**tankcsapda**” – térképen jelölt helyszín – országos jelentőségű védett természeti területté nyilvánítását a hegyszelvényben található, nemzetközi tudományos jelentőségű, *J-27 kódszámú földtani alapszelvény* teszi indokolttá.

Az itt található középső-jura rétegsorban az Eplényi Mészke Formáció a Tölgyháti Mészke Formációval összefogazódva tárul fel. A középső-jura egy részét képviselő rétegsor a néhány száz méterre található „hosszú árok” feltárás folytatását képezi.

A „tankcsapda” – nevéhez híven – egy 20 m hosszú és átlagosan 5 m széles, eredetileg függőleges falú, 2-3 m mély gödör volt. A természetes erózió miatt ma már lankásabbak az oldalai, de a szalkőzetbe vágott részen még őrzi korábbi alakját. A gödörtől még egy kisebb, méteres mélységű és 25 m hosszúságú mesterséges árok nyúlik ki ÉNy-i irányban, feltárva az ottani kőzeteket is. A rétegsor is ebben az irányban dől mintegy 20°-kal.

Az itteni képződmények a középső-jura idején, úgy 160–175 millió éve rakódtak le a Tethys-tenger nyílt és mély vizében. A szelvény érdekessége, hogy két formáció – a kissé idősebb Eplényi Mészke és a valamivel fiatalabb Tölgyháti Mészke – összefogazódása tanulmányozható benne. Ez azt jelenti, hogy az adott helyszínen hol az egyik, hol a másik formáció számára kedvező üledékképződési környezet jutott időlegesen uralomra.

A halványvörös, vagy fehéres árnyalatú, gumós szerkezetű, vékonyréteges kőzetsorozatban viszonylag kevés a látható ősmaradvány, inkább csak a sötétvörös tűzkőgumók és lencsék tűnnek szembe. Elvértve Ammonites és Belemnites ősmaradványok láthatók benne. Ugyanakkor kőzetalkotó mennyiségben fordulnak elő a mélytengeri Bositra kagyló héjtöredékei.

A Lókút keleti faluvégétől a földúton megközelíthető „**hosszú árok**” – térképen jelölt – helyszínének országos jelentőségű védett természeti területté nyilvánítását a hegyszelvényben található, a magyarországi jura alapszelvények talán leghíresebb, nemzetközi tudományos jelentőségű, *J-26 kódszámú földtani alapszelvény* teszi indokolttá.

A területen belüli mesterséges árok rétegefejei összesen 6 formáció anyagát tárják fel az alsó-jurából, illetve a középső-jura alsó részéből, a doggerből, de közülük igazából csak az Isztiméri Mészke teljes a rétegsora. Ugyanakkor a hely jelentőségét az adja, hogy majdnem folyamatos alsó-jura rétegsort tár fel több száz méter hosszan.

Legalul, a kis kőfejtő aljában éppen csak előbukkannak a Kardosréti Mészke legfelső onkoidos padjai. A formációt záró oolitos padra éles határral települ a Pisznicei Mészke 14 m vastagságban. E világosvörös, krinoidea váztöredékeket tartalmazó mészkepadok jól azonosíthatók. A formáció felső harmadának alsó részéből zónajelző ammonitesz fauna ismert, ami segíti a hettangi/szinemuri határ meghúzását.

Az egész alapszelvénynek jelleget adó Isztiméri Mészke formáció itt nagyon változatos megjelenésű. Alsó 45 métere szürke tűzköves mészke, uralkodóan finomszemcsés biogén alkotóelemekkel (tüskésbőrű váztöredékek, kovaszivacsstűk). A szürke kőzetsorozat alsó részéből és felső határától kevés, rossz megtartású, de mégis korjelző ammonitesz töredék került elő. A második harmadának alján egy vékony, világosvörös, ammoniteszes mészke közbetelepülés látható.

A formáció efölött következő vörös tűzköves része is jól azonosítható. Ennek alsó szakasza krinoideás mészke (benne gyakoriak a Posidoniák), ami kovaszivacsstűket és foraminiferákat is tartalmaz. Változó mennyiségben színezik barnászvörös és vörös tűzkőbetelepülések, amelyek a középső harmadban túlsúlyba jutnak.

Feljebb, az Isztiméri Mészkeben éles alsó határral közbetelepülve, 2,4 m vastagságban jelenik meg a vörös, ammoniteszes Tűzkövesárki Mészke formáció. Itteni kifejlődése nem típusos. Az alsó néhány krinoideás réteg felett egyenetlen, agyagos, márgás felszínű, gyéren ammoniteszes rétegek, majd zónajelző lábasfejűekben gazdag vörös mészkepadok következnek.

Ezekre éles határral települ az Isztiméri Mészke záró rétegcsoportja, a sárgászürke, tűzköves, krinoideás mészke, amelyben néhány zónajelző ammonitesz is előfordul.

Újabb éles határral következik az Úrkúti Mangánérc formáció. Nevével ellentétben itt ércet nem, csak pár centiméteres mangán-oxid kérget látunk a feké mészkeön, illetve fölötte 1,2 m vastag, mangánszemcsés sárga agyagot. Fölötte 2,2 m vastag – finom mangán-karbonát sávokat tartalmazó – radiolariás márga települ.

Az alapszelvény legfelső képződménye a középső-jurába is átnyúló Eplényi Mészke, ami szintén éles határral települ a fekére. A formáció alsó része szürke, szürkésárga, lemezes, réteges, helyenként pados megjelenésű, szürke és vörös tűzkőgumókat tartalmazó mészke.

Az Eplényi Mészke középső szakasza itt nincs feltárva, de a tervezési területtől É-ra mintegy száz méterre – az ún. „tankcsapda” mesterséges gödrében – már a felső szakasza tanulmányozható.

A védelemre tervezett földtani alapszelvényekre vonatkozóan elkészítettük a *„Lókúti Tankcsapda és Hosszú-árok földtani alapszelvény földtani alapszelvény országos jelentőségű védelemre tervezett természetvédelmi kezelési tervet megalapozó dokumentációja és részletes kezelési terve”* című dokumentációt a Tvt. 25. §-ában, illetve a 36. §-ában foglaltak, illetve a 16/2012 (VII. 6.) VM utasítás szerint.

TERVEZET

A Lókúti Tankcsapda és Hosszú-árok földtani alapszelvény természeti emlék természetvédelmi kezelési terve

(A természetvédelmi kezelési terv A) Általános rész c. fejezete megegyezik a *földtani alapszelvények és földtani képződmények védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelési tervéről* szóló 55/2015. (IX. 18.) FM rendeletben kihirdetett természetvédelmi kezelési terv A) Általános rész fejezetének tartalmával)

A) Általános rész

1. Természetvédelmi célkitűzések

- 1.1. A földtani alapszelvények (a továbbiakban: alapszelvény) és a földtani képződmények megóvása, valamint környezetük természeti állapotának fenntartása, javítása.
- 1.2. Az alapszelvények, földtani képződmények és környezetük helyszíni tudományos kutatási lehetőségének biztosítása.
- 1.3. Az alapszelvények, földtani képződmények és környezetük természetvédelmi célú bemutatási lehetőségének biztosítása.

2. Természetvédelmi stratégiák

- 2.1. Az alapszelvények és földtani képződmények fennmaradását, környezetük megóvását és az egyéb természetvédelmi célkitűzések elérését elősegítő tevékenységek támogatása.
- 2.2. Az alapszelvények, földtani képződmények és környezetük károsítását, megsemmisítését eredményező tevékenységek tiltása.
- 2.3. A területhasználat szabályozása az alapszelvények és földtani képződmények károsodásának megakadályozása érdekében.
- 2.4. A területen folytatott gazdálkodási és egyéb emberi tevékenységek összhangjának biztosítása a természetvédelmi célkitűzésekkel, a terület rendeltetésével.
- 2.5. Az alapszelvények és földtani képződmények kutatásának, látogatásának, bemutatásának szabályozása, valamint az ezek területén végezhető tevékenységek összhangjának biztosítása a természetvédelmi célkitűzésekkel.

3. Részletes természetvédelmi kezelési előírások

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek védelme

3.1.1.1. A területen a felszín átalakítása, vagy az azzal járó bármilyen tevékenység kizárólag az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérése érdekében, a természetvédelmi kezelésért felelős, a működési területével érintett nemzeti park igazgatóság (a továbbiakban: igazgatóság) felügyelete mellett végezhető.

3.1.1.2. Az alapszelvények, földtani képződmények méretét, formáját megváltoztatni kizárólag az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérése érdekében lehetséges.

3.1.1.3. Az alapszelvényeken, földtani képződményeken jelöléseket, tárgyakat, eszközöket, műszereket ideiglenesen vagy véglegesen elhelyezni csak az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzésekkel összhangban, az igazgatósággal történt egyeztetést

követően lehet. Az igazgatóság az egyeztetés nélkül vagy nem az egyeztetés eredményének megfelelően elhelyezett jelöléseket, tárgyakat, eszközöket, műszereket eltávolíttathatja, ennek költségeit a kihelyezővel, mint kárelhárítás költségét megtéríttetheti.

3.1.1.4. A védett alapszelvényekre, földtani képződményekre ható káros folyamatokat az igazgatóságnak figyelemmel kell kísérnie. Amennyiben e folyamatok az 1.1. és az 1.3. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések megvalósulását veszélyeztetik, gondoskodni kell elhárításukról. Egyéb esetben a területen érvényesülő természetes folyamatokat csak életveszély megszüntetése érdekében szükség befolyásolni.

3.1.1.5. Az alapszelvényeken, földtani képződményeken, és a közvetlen környezetükben megtelepülő, azok megközelíthetőségét, tanulmányozhatóságát, állapotát veszélyeztető növényzetet az igazgatóság szükség szerint, az 1.1. és az 1.3. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések érdekében az arra legmegfelelőbb vegetációs, vagy azon kívüli időszakban eltávolítja. Az állagmegóvás érdekében sürgősen elvégzendő munkálatok esetében a növényzet eltávolítása bármely időszakban elvégezhető.

3.1.1.6. A földtani képződményeken, alapszelvényeken felhalmozódó talajt és növényi maradványokat a láthatóság, bemutathatóság és az állagmegóvás érdekében szükség szerint el kell távolítani.

3.1.2. Látogatás, oktatás és bemutatás

A terület szabadidős és oktatási, bemutatási célú hasznosítása, megismerése, megfigyelése, ennek dokumentálása és publikálása a természetvédelmi jogszabályok előírásainak és a megközelítés lehetőségeinek figyelembe vétele mellett lehetséges.

3.1.3. Kutatás, vizsgálatok

3.1.3.1. A területen folytatható kutatás célja a földtani információk feltárása, a feltárt kőzetek által hordozott földtani információk megszerzése, az alapszelvényeket és földtani képződményeket magukba foglaló felszínformák megismerése, valamint a természetvédelmi kezelést elősegítő ismeretek bővítése lehet.

3.1.3.2. A kutatás során kizárólag olyan tevékenység végezhető, amely nem ellentétes az 1.1. és az 1.3. pontban meghatározott természetvédelmi célokkal és a terület rendeltetésével; a kutatás és annak módszere nem veszélyezteti, nem károsítja helyrehozhatatlanul a táji és természeti értékeket.

3.1.3.3. A területen lévő földtani képződményeken és alapszelvényekben történő mindennemű, a 3.1.3.1. és 3.1.3.2. pontnak megfelelő kutatást csak szakmai közintézmények végezhetnek. Földtani alapszelvények esetében a kutatási tevékenységről a földtani alapszelvények kijelölését végző szakmai testületet is tájékoztatni kell.

3.1.3.4. A kutatáshoz a tulajdonos, vagyonkezelő, jogszerű használó hozzájárulását is meg kell szerezni, kivéve, ha arra a Tvt. 41. § (2) bekezdése szerint kerül sor.

3.1.3.5. Nem szükséges a természetvédelmi hatóság kutatásra vonatkozó engedélyének beszerzése, amennyiben a területen az 1. § 9. pontjában meghatározott szakmai közintézmény a környezetre is ható geofizikai eszközök használatát a 3.1.3.8. pontban foglaltak betartásával végzi.

3.1.3.6. Nem szükséges a természetvédelmi hatóság gyűjtésre vonatkozó engedélyének beszerzése, amennyiben az 1. § 9. pontjában meghatározott szakmai közintézmény a felszín csekély mértékben, egyszerű kézi eszközzel megbontó módon, oktatási demonstráció, az 1. § 8. pontjában meghatározott próbagyűjtés céljából vagy annak részeként, a 3.1.3.8. pontban foglaltak betartásával végez tevékenységet.

3.1.3.7. Nem szükséges a természetvédelmi hatóság gyűjtésre vonatkozó engedélyének beszerzése, amennyiben az 1. § 9. pontjában meghatározott szakmai közintézmény vagy magánszemély a felszín megbontása nélkül történő, az 1. § 5. pontja szerinti gyűjtést, továbbá kipergett, törmelékbe került kőzetdarabok 1. § 7. pontja szerinti összeszedését a 3.1.3.8. pontban foglaltak betartásával végzi.

3.1.3.8. A 3.1.3.5., 3.1.3.6. és 3.1.3.7. pont szerinti tevékenység megkezdése előtt egyeztetni kell az igazgatósággal. Az egyeztetés során az igazgatóság tájékoztatást ad az adott területekre vonatkozó aktuális természetvédelmi célú korlátozásokról.

3.1.3.9. A kutatás, próbagyűjtés publikált vagy adattárban elhelyezett eredményeit az azt végzőnek az igazgatóság és az e rendelet 1. és 2. mellékletében meghatározott területek nyilvántartását végző állami szerv számára hozzáférhetővé kell tennie, annak elérhetőségéről tájékoztatást kell adnia.

3.1.4. Terület- és földhasználat

3.1.4.1. A területen kizárólag olyan tevékenység végezhető, amely nem ellentétes az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célokkal, a feltárás állapotában és a természeti környezetben a lehető legkisebb változás előidézésével jár, a természeti értékekben, beleértve a növényzetet és az állatvilágot is, jelentős visszafordíthatatlan károsodást nem okozhat.

3.1.4.2. A tevékenység végeztével az azt folytatónak az eredeti, vagy ahhoz hasonló állapotot úgy kell helyreállítania, hogy ne akadályozza az 1. pontban meghatározott célok későbbi megvalósulását.

3.1.4.3. A területen építmény elhelyezése kizárólag a kutatás, megőrzés, a természetvédelmi célú bemutatás és állagmegóvás érdekében engedélyezhető abban az esetben, ha az építmény a földtani képződmény, alapszelvény és környezete tájképi egységét károsan nem befolyásolja, állapotát nem veszélyezteti.

3.1.4.4. A területen külszíni bányaművelés, anyagnyerés nem folytatható.

3.1.4.5. A területen vadgazdálkodási létesítmény – csapdának, befogónak vagy hordozható lesállványnak a védett természeti értéket érő vadkár elhárítása céljából történő ideiglenes kihelyezése kivételével – nem helyezhető el és nem üzemeltethető.

3.1.5. Természetvédelmi infrastruktúra

3.1.5.1. A terület határán, a fő megközelítési útvonalak mentén hatósági tájékoztató táblát kell kihelyezni, szükség szerinti mennyiségben. A táblák fenntartásáról gondoskodni kell.

3.1.5.2. Az igazgatóság rendszeresen ellenőrzi a terület és a kiépített műtárgyak, tájékoztató táblák állapotát.

3.1.5.3. Amennyiben a területen a természetvédelmi célú bemutatást szolgáló infrastruktúra kiépítését nem az igazgatóság végzi, a bemutató útvonal nyomvonalát, a természetvédelmi infrastruktúra elemeit és azok elhelyezését, arculatát, valamint a tájékoztató táblák tartalmát (különös tekintettel a helyszínen betartandó látogatási szabályokra) előzetesen egyeztetni kell az igazgatósággal.

3.2. Művelési ághoz, vagy földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

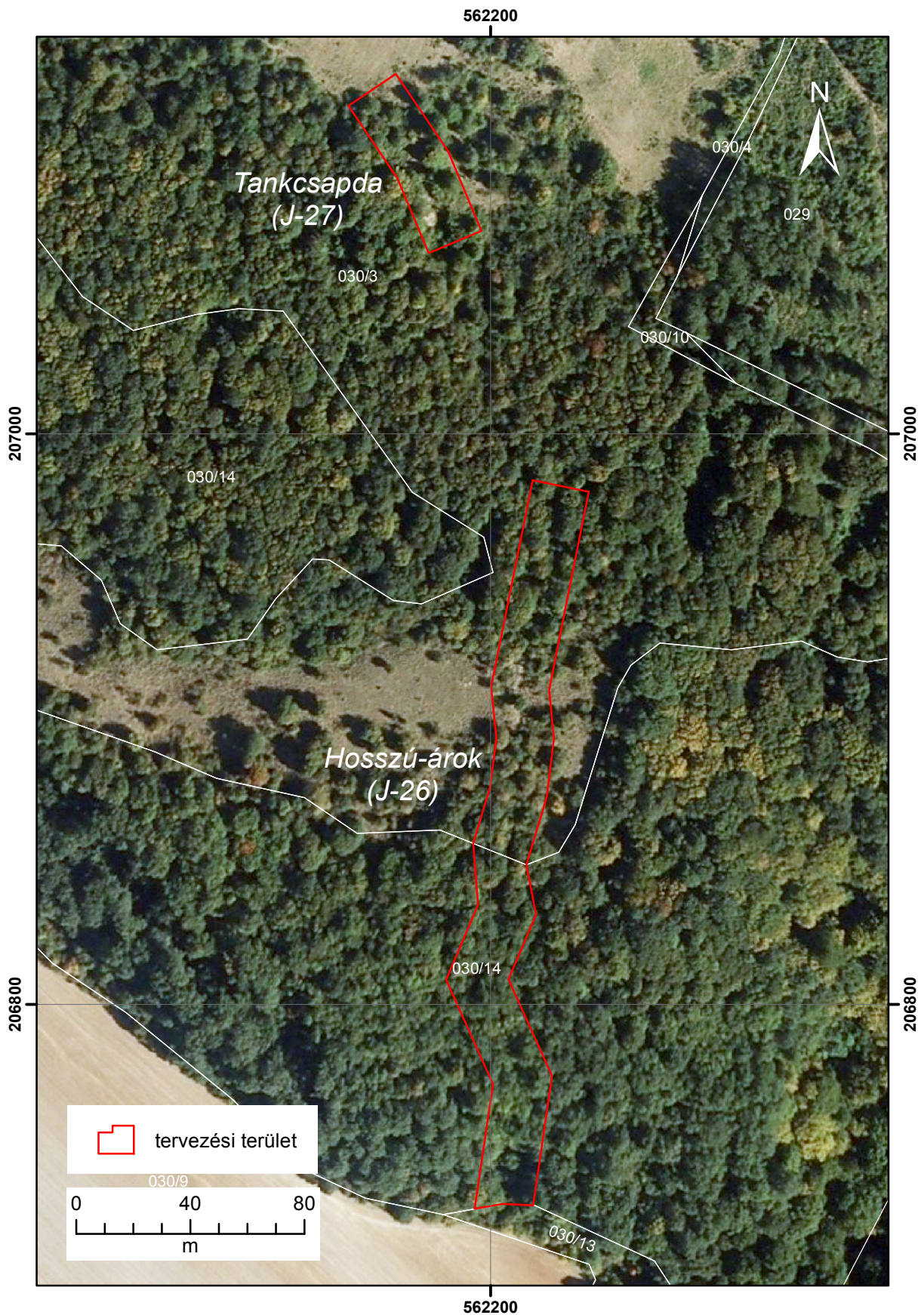
3.2.1. Erdők kezelése

Közelítés, fadóntás, készletezés csak olyan módon végezhető, hogy az az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések megvalósulását ne befolyásolja károsan.

B) A Lókúti Tankcsapda és Hosszú-árok földtani alapszelvény természeti emlékre vonatkozó speciális rész

1. Az alapszelvény árok állékonyságának és a kőzetrétegek stabilitásának megőrzése, az alapszelvény láthatóságának, továbbá az erózióveszély kiküszöbölése érdekében a területen csak szálalóvágással végezhető fakitermelés az igazgatósággal egyeztetett módon. Tilos a tarvágásos véghasználat.
2. Idegenhonos flóraelemek betelepítése tilos.
3. Tilos a területen technikai- és extrém-sport tevékenységet folytatni, a feltárásban és annak közvetlen szomszédságában járművel közlekedni.
4. A területre csak természetvédelmi kezelés céljából lehet gépjárművel behajtani.

Tankcsapda és Hosszú-árok földtani alapszelvény természeti emlék (J-26/J-27, Lókút)

Tankcsapda és Hosszú-árok földtani alapszelvény természeti emlék (J-26/J-27, Lókút)

